

GOSPODAR

LETO 1933

16. AVGUSTA

STEV. 14

O sušenju sadja

V predzadnji stev. »Gospodarja« dne 2. avgusta je bil govor o sadnih sušilnicah. Sedaj, ko sadje zori in bo treba sušilnice zakuriti, morda ne bo odveč, ako spregovorimo nekoliko o sušenju samem, ki je žal prišlo tako zelo ob veljavo. Še pred 30 ali 40 leti so pri nas splošno sušili tepke in češplje, ponekod tudi jabolčne krljce. Dandanes nasuši kaj malega le še tu pa tam kak posameznik. Večina sadja, ki ni za prodaj, gre v mlin za sadjevec ali pa v sad za žganje — torej le za pijačo. Pa bi bilo zelo koristno in potrebno v vsakem gospodarstvu, ko bi nasušili, kadar je sadje, vsaj toliko, da bi imeli za zimo in za pomlad, dokler ni svežega pridelka. Zato pa nujno opozarjamo gospodarje in gospodinje, da se zopet poprimajo stare in tako koristne navade in v večjem obsegu začno obračati dragoceni sadni pridelek bolj v hrano in sicer v zalogo za poznejšo letno dobo.

Za sušenje so posebno primerne hruške, jabolka in češplje. Sadje obeh pečkastih plemen sušimo, ako je drobno, kar celo. Debelejše pa režemo v krljce, včasih tudi lupimo, zlasti če hočemo dobiti lepšo inokusnejšo robo. Jabolka se posebno lepo in hitro suše, ako jih olupimo, izpahnemo peščice in zrežemo na $\frac{1}{2}$ cm debele obročke. Zlahtne hruške s sočnim, belim mesom (n. pr. avransko, amanliško, viliamovko i. dr.), režemo po dolgem čez muho in pecelj v polovici ali v četrtine. Navadno jih ne lupimo, ker imajo zlahtne hruške prav lahko užitno kožo. Moštnice pa morajo biti za sušenje mehke (medne). Sušimo jih vedno cele in v koži.

Vse za sušenje namenjeno sadje naj bo popolnoma zrelo in zdravo. Silno nespametna je misel, češ da je v to svrhu dobro tudi nagnito in črveno

sadje. Kdo bo pa rad užival tako robo, ki je brez pravega okusa in s črvojedino pomešana? Paziti je tudi, da je sadje popolnoma čisto in snažno. Sicer pa lahko uporabljamo za sušenje slabejše kakovost, ki ne velja več za prodaj kot namizno sadje. To velja seveda bolj za jabolka in hruške, ne pa toliko za češplje, od katerih da prvovrstno suho robo le prvovrsten svež sad.

Kjer nimajo sušilnice, suše sadje bolj na malo v peči, na peči in na štedilniku. Tako sušenje gre sicer počasi in v majhnih količinah, vendar pa nasušimo tudi na ta način lepo zalogo, ako začnemo takoj poleti, ko začne zoreti poletno sadje in nadaljujemo neumorno tja do pozne jeseni. Ker moremo naenkrat sušiti prav malo, zato pa sušimo lahko 3—4 mesece vsak dan.

Kdor ima pa sušilnico, mora vrediti sušenje tako, da pripravi v to svrhu večje množine surove robe naenkrat, da suši zapored dan za dnem, dokler ni posušil vsega, kar je v to svrhu pripravil. Češplje n. pr. začnimo sušiti šele tedaj, ko bodo že močno zrele, da rade odpadajo, ako drevo potresemo. Ko začno pri peclju veneti, so šele prav sposobne za sušenje. Takrat imamo naenkrat dovolj robe za sušenje in delamo lahko kar zdržema, da se sušilnica nič ne ohladi, dokler nismo gotovi z vso količino.

Pečkasto sadje (jabolka in hruške) se razmeroma lahko in dosti naglo suše, zlasti ako so plodovi razpolovljeni ali še bolj na drobno zrezani. To sadje ima namreč bolj čvrsto, manj sočno meso. Nič ne škoduje, ako ga takoj izpočetka denemo v precej hudo vročino. Še celo prija mu, ako se površje naglo posuši, ker obdrži svetlejšo barvo. Bolj težavno in počasno je sušenje češpelj, ki jih moramo pa izpočetka razgrevati prav počasi, da se površina ne zasuši. Ko bi

djali sveže češplje takoj v hudo vročino, bi se gornja plast naglo posušila, luknjice v koži bi se zaprle, iz notranjosti bi hlapi ne mogli na dan in bi raznesli gornjo plast — češplje bi pokale in izcejale sok. Šele potem, ko se jim začne koža grbančiti, sme toplina v sušilnici poskočiti do 80—85° C — bolj pa tudi takrat ne. Proti koncu sušenja mora toplina zopet nekoliko odnehati. To stopnjevanje toplote v sušilnici dosežemo deloma z vravno kurjavo, deloma z ventilacijo in zlasti s pravilnim premikanjem les. Lese s svežimi češpljami polagamo v sušilnico tjakaj, kjer je toplina najmanjša in jih potem vsako uro ali kakor sušenje napreduje, pomikamo bolj in bolj na vroče.

Češpljam jako prija, ako sušenje za nekaj ur prekinemo, ko so že na pol suhe. Posebno pospešimo sušenje, ako postavimo lese med tem časom na suh prostor, kjer je preprih ali celo na sonce.

H.

Odstavljanje telet

Pri vzreji goveje živine delajo mnogi živinorejci ob odstavljanju telet težke napake s tem, ker jim prezgodaj odvzamejo mleko in jih začno krmiti s težko prebavljivo sirovo krmo. Mnogi odstranijo tele od krave že po 3—4 tednu, ker se polakomijo po denarju, ki ga dobe za mleko. Tele privežejo k jaslim polnim suhega senu. Žival postane gladna, skuša si utesiti lakot s senom, četudi ji je želodec navajen še na sladko mleko. Ker z zavžito krmo ne dobi dovolj hrane, hujša od dne do dne bolj in čez par tednov imamo v hlevu trebušnato, mršavo, kuštravo živinčce brez vsakega pravega življenja. Mnogo telet v tej dobi pogine. Kar jih pa ostane, se jim ta neprimerna sprememba v krmi pozna vse življenje.

Vzlic temu, da marsikateri »brihtni« živinorejci opazijo na svoji živini te pogrške, jih to ne izmodri, kajti sveto verujejo v napačni nauk: »da mora tele najprej izgubiti mlečno meso, potem šele se začne dobro razvijati.« Posledica takega ravnanja je pač, da imamo v naših hlevih toliko telic in junčkov, ki so

v starosti pol do enega leta manj vredni kakor teleta petih tednov.

Da tako neumesno odstavljanje preneha, hočemo ponovno opozarjati na to napako tiste lastnike živine, ki se še vedno drže starih navad, ter jim zabičiti, »da mora mlečno meso pri teletu brez vsake izgube preiti v pravo meso«. Po tem se bo tele že v prvem letu boljše razvilo, nego vso poznejšo dobo.

Glavna načela pri odstavitvi telet

Teleta odstavljam po 6—8 tednu; mnogokrat pa tudi pozneje, če hočemo vzgojiti visoko vredne plemenske živali. Vsako odstavljanje se vrši polagoma, ne na enkrat. Že v tretjem tednu moramo mladiču v nizkih jaslih pokladati drobno seno, najbolje otavo, da se igraje privadi novi krmi in se ji želodec prilagodi. Pozneje mu začnemo dajati tečna krnila, v začetku v obliki oblude: otrobi, ovseni zdrob, koruzni zdrob, laneno seme in slično, kar naj nadomesti tečno mleko. Ko prenehamo s polnim mlekom, je zelo koristno nuditi mu posneto, če ga imamo na razpolago. Čim dalje ga dobi, tem krepkeje se bo razvilo. — To so poglavitne smerice pri odstavitvi in vzreji telet. Važno je pa vedeti, zakaj moramo tako postopati.

Delovanje govejega želodca

Goveji želodec tvorijo štirje deli: vamp, kapica, devetogubnik in sirišček. Prvi trije so nekaj razširjen, požiralnik za shrambo užite hrane, šele četrti del želodca, sirišček, je pravi prebavljalni organ. — Vamp pri doraslem govedu si moramo misliti kot shrambo, v kateri se krma godi, da postane sposobna za prežvekovanje; v njem kakor tudi v kapici se ne prebavlja. Iz obeh prihaja krma nazaj v gobec, kjer se vnovič prežveči in potem gre naravnost v devetogub. Ta pa stiska in preceja prežvečeno krmo v sirišček, ki jo prebavlja; le ta ima žleze, ki izcejujejo želodčni sok za prebavo.

Vamp in kapica sta ob rojstvu teleta polovico tako velika kakor sirišček. Pri šestih tednih tednih obsegata dve tretjini tega; z dvanajstimi tedni sta še enkrat večja in pri štirih mesecih štirikrat

večja; to slednje razmerje ostane po-
tém nekako za vse življenje. Posamezni
deli želodca pri teletu menjšajo ob spre-
membi hrane svojo velikost in različno
delujejo. Dokler teleta sesajo samo mle-
ko, se to prebavlja izključno v siriščniku.
Ko pa začne tele uživati rastlinsko hra-
no, prično delovati trije predželodci
(vamp, kapica in devetogubnik) in za-
vzemati večji obseg; največji med njimi
je vamp.

Posledice nepravilnega prehranjeva- nja teleta

Ko smo si glede delovanja govejega
želodca na jasnem, oglejmo si prehrano
pri teletu. Takoj po rojstvu uživa tele sa-
mo mleko, ki ga prebavlja siriščnik. Tri-
je predželodci pa ne delujejo, ker za to
še niso usposobljeni. Mimogrede bodi
omenjeno, da prvo mleko po otežitvi,
mlezivo, mora tele zavžiti, ker mu ta očis-
ti želodec in čreva, ki so zaslišena z
neko smolnato snovjo. Če pa tele odsta-
vimo naenkrat že po 4—6 tednu ter mu
začnemo pokladati samo težko prebavljivo
sirovo krmo, bo žrlo, kar bo imelo
pred seboj, samo da si pomiri glad in
napolni predželodce. Ti pa še niso v
stanu pripraviti krme za prežvekovanje,
zato ne dobi tele dovolj hrane za telo.
Posledica te nezadostne prehrane je, da
se pri rašči poveča trebuh, vamp, med-
tem ko ostanejo drugi telesni deli slabo
razviti. Pri takem teletu je zadnja stran
ozka, prsa so stisnjena, noge tanke in
šibke, žival je mršava, zakrknjena, raz-
kuštrana. Od takega teleta ne moremo
pričakovati, da postane dobra plemen-
ska žival. In če ugledamo v hlevu take
pokeve, si lahko takoj napravimo sod-
bo o živinorejcu.

Kako tele pravilno odstavimo

Če hočemo pri teletu zamenjati mle-
ko s sirovo krmo, moramo najprej pri-
vaditi prebavne organe na njo. Že po
tretjem tednu mu pokladamo sladkega
sena, najrajši otave. Iz nje bo sicer že-
lodec črpal le malo hrane, ker še ni za
to usposobljen, vendar se bodo predže-
lodci polagoma razširili in razvili v ta-
kem obsegu, da bodo lahko vsak dan več

sirove krme sprejemali ter jo začeli pri-
pravljati za prebavo. Do šestega tedna se
predželodci že tako razvili, da lahko
začnemo z odstavljanjem, in to le po-
lagoma.

Sesajoča teleta

Teleta, ki sesajo, kar je pri nas sploš-
na navada, se običajno pripuščajo po tri
krat na dan. V sedmem tednu izmolze
mo kravo, še preden tele sesa ter mi
pustimo nekaj manj mleka nego navad-
no. Po vsakem sesanju je tele še lačno
zato mu nudimo razen sena nekoliko to-
ple obloge ovsenega zdroba ali kuhane
ga lanenega semena v vodi ali v posne-
tem mleku. Ovsu in lanenega semena da-
mo v začetku po 4—5 dkg in stopnjuje-
mo to množino pozneje do pol kilograma
na dan. Ta krma je lahko prebavljiva
tečna, ima mnogo beljakovin, tako da po-
polnoma nadomesti mleko. V osmem te-
dnu pripuščamo tele samo dvakrat na
dan, zjutraj in zvečer, v devetem tednu
samo zjutraj in v desetim tednom ga
sploh več ne pripuščamo. Tele je odstav-
ljeno. Želodci so se mu medtem že tako
razvili, da lahko prebavijo boljšo sirovo
krmo. Naravno, da mora še nadalje sle-
diti tečna krma, kakor zgoraj navedena,
kajti mlado telo potrebuje mnogo belja-
kovinastih snovi.

Napajanje telet olajša odstavljanje

Mnogo lažje je odstavljanje tam, kjer
teleta kmalu po porodu napajajo z mle-
kom iz napajalnikov. Tu se po šestem
tednu vsaki dan nadomesti pol litra pol-
nega s pol litrom posnetega mleka; se-
veda kjer s takim razpolagajo. V približ-
no 14 dneh do treh tednih ostane teletu
samo posneto mleko, naravno pri tečni
krmi kakor navedeno. Tečno krmo tvo-
rijo zdrobljen ali zmečkan oves, grah,
v sili tudi ječmen, ali v gosto juho sku-
hano laneno seme ali oljnate tropine. Ta
krmila vsebujejo dovolj beljakovin, ki
jih tele potrebuje za razvoj mišičevja,
kosti in vseh ostalih delov telesa. Sčas-
oma mu odtegnemo tudi posneto mleko in
ga nadomestimo z vodo.

Pozneje pride na vrsto tudi druga kr-
ma: zelena trava, detelja, lucerna, gra-

šica, potem pesa, repa, korenje, kar vse ugodno vpliva na raščo in dobropočitje mlade živali. Nujno potrebna je tudi paša ali vsaj tekališče, da se tele naskace in se mu udje in kosti bolje razvijejo. Brez pregibanja na prostem tudi zdravje ni popolno.

V splošnem se moramo držati načela, da je teletu dajati tam, kjer je to mogoče, posnetega mleka tako dolgo, dokler je to gospodarsko upravičeno. Pozneje pa skozi vse prvo leto beljakovinska tečna krmila, ki naj dobro prehranijo mlada telesa, da se razvije iz njih dobra molzna in plemenska živina. Dobra živina ima še vedno primeroma dobro ceno, medtem ko se za slabo nikdo na sejmihi ne zmeni. Če bodo vsi živinorejci upoštevali te nasvete, bo naša živinoreja dobro napredovala in donasala kmetijstvu večjih koristi nego dandanes.

Snažnost pri molži

Konec.

Živine ne krmimo pred in med molženjem, pač pa jo krmi šele po končanem molzenju. Tudi nastiljaj živini le po molzenju. Pred molženjem poravnaj nastilje pod mlečno živino le tam, kjer je to potrebno. Ko namreč krmimo in nastiljamo, nastane v hlevu vedno več ali manj prahu, ki se le počasi poleže in bi ga lahko prišlo veliko v mleko, če bi se krmiljenje in nastiljanje izvrševalo pred ali med molženjem. Krma in nastilj morata biti zdrava. Ne uporabljaj za nastiljanje takšne stelje, ki je plesniva, zaduhla ali drugače pokvarjena. Živini daj na razpolago suho in snažno ležišče. To lahko dosežeš z rednim odstranjevanjem gnoja, z nastiljanjem in večletnim poravnavanjem nastilje pod živalmi.

Vso mlečno in tudi ostalo živino snažimo vsaj enkrat, še bolje pa dvakrat na dan. Z rednim snaženjem živine tudi zabranjujemo, da ne pride raz živali toliko nesnage v mleko, kakor bi jo sicer prišlo. Pred vsakim molženjem osnažimo tudi vime in seske, odkoder pride lahko še največ nesnage v mleko. Če vime in seski niso umazani po blatu,

zadostuje že, če jih dobro obrišemo s čedno slamo ali pa s čisto suho in mehko brisačo. Seveda je treba brisačo po vsakem molzenju čisto oprati in posušiti. Ako pa je vime s seski vred umazano ali zamazano, ga je treba najprej dobro umiti z mlačno vodo in milom in takoj nato temeljito obrisati in posušiti s čedno brisačo. Umivanje vimena in seskov je še posebno potrebno, ako imajo živali drisko. Ob tej priliki je treba tudi pripomniti, da moramo uporabljati za umivanje vimena posebno v to določeno posodo. Molžnjak naj se uporablja le za moljenje in nič drugega. Tudi ne umivaj vimena vseh krav z eno in isto vodo. Za umivanje vimena vsake krave vzemi čisto mlačno vodo.

Posebno važno je, da molzemo mleko v čedno posodo. Vso posodo, ki jo rabimo pri molzenju, držimo čedno in jo po vsakem molzenju temeljito pomijemo. Najprej dobro splahnimo posodo z mrzlo vodo in nato jo temeljito pomijemo v vroči vodi, v kateri smo pred pomivanjem raztopili tudi nekoliko sode. Nato jo še dobro splahnimo z mrzlo čisto vodo in denimo sušit na sonce ali pa v prostor, kjer je čist zrak in če mogoče preprih. Pri leseni posodi rabimo mesto sode raje apneno vodo ali apneni belež. Če pomivamo leseno posodo s pomočjo sode, postane les temen in ga soda razje, v tem ko postane po apnu gladek in trden. Pri uporabi apna je treba posodo posebno dobro splahniti. Tudi eno- ali trinožni stolček, ki ga morda rabimo za sedenje med molženjem, je treba tudi dobro in redno snažiti in prati.

Molzejo naj le zdrave osebe. Pred začetkom molzenja naj si molzec ali molzilja skrbno umije roke. Nohti morajo biti primerno porezani, ker se s predolgimi nohti lahko ranijo seski pri molzenju. Molzci ali molzilje morajo biti čedno oblečeni, da ne занesejo v mleko nesnage. Najboljše je, da imajo za moljenje posebno obleko ali vsaj predpasnik. Molzti je tako, da ostanejo roke ves čas moljenja popolnoma suhe. Molzi s celo pestjo.

Ker pride v seskove cevi navadno

razna nesnaga in z njo tudi mleku škodljive glivice, pomolzi prve curke mleka v posebno posodico in šele nato molzi v molžnjak. Ako so v hlevu na vimenu ali drugače bolne živali, pomolzi najprej vse zdrave in potem šele bolne živali. Mleko bolnih živali ne mešaj z mlekom zdravih. Če ima molzec večje število krav, si mora po končanem molzenju vsakih treh do petih krav na novo temeljito umiti roke in jih dobro posušiti s čedno brisačo. Da se pomolzeno mleko ne navzame hlevskega duha, glej, da pride čimprej iz hleva. Poleti je najbolje, da molzemo krave na prostem izven hleva. Ako se uporablja pri večjem številu mlečnih krav posebna zbiralna posoda, ne postavlja je v hlev, temveč na primeren prostor izven hleva. Da se sveže pomolzeno mleko ne zaduši, ne pokriva ga neprodušno s pokrovom, dokler se popolnoma ne shladi.

ip

Veterinarska razstava v Ljubljani

Menda je ni stroke, ki bi bolj zanimala naš narod, kot je živinozdravstvo ali veterina. Vsaj pa smo mi Jugoslovani od nekdaj in predvsem živinorejci. Ni čuda, da bo letošnja veterinarska razstava v Ljubljani za najširše sloje imela največjo privlačnost in splošno zanimanje, tako po svojih predmetih, kakor tudi po svoji veliki obsežnosti in vse dosedanje enake prireditve ji ne bodo kos. Za to razstavo ne sodeluje samo vsedrjavno združenje veterinarjev Jugoslavije in njena podružnica v Ljubljani, temveč tudi prav odlično naša veterinarska fakulteta v Zagrebu, razni naravoslovni oddelki slovenskega vseučilišča v Ljubljani, naš Narodni muzej, naši higijenski in bakteriološki zavodi glavnih mest države, veterinarski oddelki velike mestne klavnice v Ljubljani, ribarski oddelki banske uprave, združen z ribarskim društvom, dalje lovsko društvo, ljubljanska sekcija kinološkega saveza itd. Veterinarske predmete pošiljajo na razstavo naravoslovni kabineti naših srednjih šol, dalje naša ban-

ska podkovska šola, banske kmetijske in gospodinjne šole, Kmetijska družba in mnogi drugi, posebno v oddelku za krmila in prehrano. Pri živinozdravniški literaturi bodo prispevali: Državna knjižnica, Slovenska Matica, Univerzitetna tiskarna (Blaznik), tiskarna sv. Mohorja v Mariboru, veterinarski oddelki naše banske uprave, nešteti živinozdravniki in zasebniki.

Nismo še vsega navedli, toda že to kaže vso popolnost te razstave. V dvaindvajsetih oddelkih bo prikazano vse, karkoli ima stik z domačimi in drugimi človeku koristnimi živali, zato razstavljeno ne bo zanimalo samo živinorejce in ljubitelje živali, temveč prav posebno še javne činitelje, katerim je izročena skrb za narodni blagor, bodisi neposredno ali posredno, da bodo tu lahko spoznali izredni pomen veterine in njenih dostikrat omalovaževanih zastopnikov-zvinozdravnikov, katerih pomen ni samo v živinozdravljenju, ampak tudi v živinoreji in celem narodnem gospodarstvu. Razstava bo v tem oziru velika in prevažna priča in neovrgljiv javen dokaz, nudila bo prav vsakemu nekaj posebnega. Pokazalo pa se bo, koliko premore dobra volja in vztrajnost maloštevilne čete slovenskih živinozdravnikov, ki se morajo še danes boriti za pravično priznanje svojega zasebnega in javnega delovanja v korist našega naroda.

Opozarjamo seveda tudi vse gospodarje in gospodinjce, velike in male, vse velike in male živinorejce sploh pa tudi vse prijatelje in ljubitelje živali, ki naj ponovno pregledajo in prouče vso razstavo od začetka do konca, da se vsi in sami prepričajo o velikem pomenu vsega živinozdravstva ali veterine. — Pričetek razstave 2. septembra t. l.

Vet. H. T.

g Prašičji sejem v Ptuj. Na zadnji prašičji sejem so kmetje pripeljali obilo prašičev, toda kupčija je bila slaba. Dovož je znašal 351 prašičev, prodanih pa 77. Cene so ostale neizpremenjene in sicer 7—8 Din za kg žive teže. Prašiče 6—12 tednov stare so prodajali po 120 do 300 Din komad.

Kdaj so zimska jabolka zrela za spravljjanje

Kakor je bilo v članku »Važna opozorila sadjarjem« v zadnji številki »Gospodarja« omenjeno, je pri nas grda in skrajno škodljiva navada, spravljati zimsko sadje že kar konec poletja, namesto v jeseni, torej kar cel mesec ali še več prezgodaj. Te dni smo zvedeli, da so po Dolenjskem že proti koncu avgusta spravljali kanadke, ki so godne za spravljjanje šele konec septembra in v oktobru. Z nobenim drugim početjem tako ne škodujemo sebi in splošnosti nego s takim nespametnim ravnanjem, ki se prej ali slej maščuje nad nespametnim gospodarjem, nad brezvestnim trgovcem in konečno nad našo sadno kupčijo sploh, kajti tako sadje nima nikake vrednosti.

Da ne bodo sadjarji v dvomih kdaj so zimska jabolka zrela, naj naštejemo nekaj najbolj znanih sort z dnevom, ko so zrela za trganje. Seveda tega dneva ni vzeti tako točno kakor n. pr. datum rojstva. Navadeni dan pomeni le približni čas zrelosti, ki je lahko nekaj dni prej, pa tudi več dni pozneje, nikakor pa ne mesec dni prej. Posebno letos bo termin zrelosti dokaj pozneje nego v normalnih letih.

Torej okoli teh-le dni v septembru in oktobru se suče zrelost sledečih sort zimskih jabolok:

Okoli 15.—20. septembra zorijo: Gdanski robač, landsberška reneta, boskopski kosmač, damasonski kosmač, Baumanova reneta, ananasova reneta, ribstonski peping, car Aleksander. — Od 20.—30. septembra zorijo: dolenjska voščenska, kanadka, boškovo jabolko, zeleni in rdeči stetinec, ontario. — Od 1. do 10. oktobra zorijo: befler, londonski peping, carjevič, porenski krivopcelj, šampanjska reneta. — Od 10. do 20. oktobra zorijo: štajerski mošanekar (gambovec), bobovec, jonatan, karmeličanka, rdeči železnikar.

Gospodarske vesti Denar

g Ljubljanska borza. Svetovni denarni trg je pod vplivom padca funta in dolarja. Negotovost, ki se je polastila teh dveh vrednot, se širi tudi drugod. Vzhletemu je naš dinar ohranil svojo stalno vrednost. Ažijo je ostal isti, to je 28.5%, kar treba prišteti k borznim notacijam. Tako se na ljubljanski borzi kupčuje: inozemskim denarjem po naslednjih cenah z dodatkom ažija: 1 angleški funt 183.66 Din, 1 ameriški dolar 40 Din, 1 holandski goldinar 23.18 Din, 1 nemška marka 13.69 Din, 1 švicarski frank 11.12 Din, 1 avstrijski šiling 8.48 Din, 1 belgijski belga 8.02 Din, 1 italijanska lira 3.03 Din, 1 francoski frank 2.25 Din, 1 češka krona 1.70 Din, 1 grška dragma 0.36 Din.

Živina

g Mariborski živinski sejem. Na zadnji živinski sejem v Mariboru je bilo prignanih 15 konj, 12 bikov, 130 volov, 331 krav in 16 telet, skupaj 204 komade. Cene za različne živalske vrste so bile naslednje: debeli voli 4—4.25 Din, poldebili voli 2.50—3.25 Din, vprežni voli 3.25—3.50 Din, biki za klanje 2.75 do 3.25 Din, klavne krave debele 2.25—4 Din, plemenske krave 1.75—2.25 Din, krave klobasarice 1.50—2 Din, molzne in breje krave 3—3.25 Din, mlada živina 3.50—5 Din, teleta 5.50—6.50 Din za kg žive teže. Prodanih je bilo 306 glav, od teh za izvoz v Italijo 14. — Mestne cene: volovsko meso I. vrste 10—12 Din, II. vrste 8—10 Din, meso od bikov, krav in telic 5—10 Din, telečje meso I. vrste 10 do 14 Din, II. vrste 6—8 Din, svinjko meso sveže 10—16 Din.

g Mariborski prašičji sejem. Pripeljanih je bilo na zadnji sejem 186 prašičev, ki so se prodajali po naslednjih cenah: mladi pujski 5—6 tednov stari po 100 do 130 Din komad, 7—9 tednov stari 215 do 240 Din, 3—4 mesece stari 280—340 Din, 5—7 mesecev 400—600 Din, 8—10 mesecev 640—680 Din, 1 leto stari 700 do 750 Din, 1 kg žive teže 7—8 Din, 1 kg

mrtve teže 10—10.50 Din. Kupčija je bila srednje živahna in se je prodalo 112 prašičev.

Razno

g Izvoz našega sadja. Ker je letos v splošnem bolj slaba sadna letina, je verjetno, da bo izvoz našega sadja boljši od lanskega. Jabolka ne kažejo posebno dobro, slive tudi ne, pač pa orehi. Izvozniki računajo, da bodo letos lahko izvozili do 3000 vagonov suhih sliv. — Da se izvoz sadja boljše izvede, so se izvozniki v dravski banovini združili in hočejo skupno izvažati blago, kakor ga zahteva inozemstvo. S tem upajo doseči ugodnejše cene.

Pravni nasveti

Dosmrtno stanovanje. G. I. N. — Mati je v oporoki volila sinu dosmrtno brezplačno stanovanje dokler je samski. Par let po smrti matere se je oženil, vendar mu je žena kmalu umrla. Ali ima sedaj ta sin-vdovec še pravico do dosmrtnega stanovanja ali ne? — Pogoji, ki ga je v oporoki določila mati, da ima sin dosmrtno stanovanje, dokler je samski, je po našem mišljenju tako razumeti, da ima pač sin sam to pravico, ne pa njegova morebitna družina. Če je sin sedaj vdovec, brez otrok, ima po našem mišljenju še vedno pravico do dosmrtnega stanovanja. Priporočamo miren sporazum, ker je izid pravde v tem slučaju negotov.

Lažno izvedeniško mnenje. I. K. J. — Škoda, ki jo je napravil Vaš mož, ste dali preceniti po sodnih izvedencih, ki so škodo ocenili za polovico nižjo, kakor pa izvedenci, ki so cenili po naročilu oškodovanca. V tožbi je sodišče verjelo cenitvi oškodovančevih izvedencev in ste temu primerno morali plačati odškodnino. Vam se zdi taka cenitev lažnjiva, nepravilna in vprašate, če lahko te izvedence ovadite, da bodo kaznovani. — Zdi se nam, da se Vi motite. Res je, da izvedenci zelo različno cenijo, da vseh strankam drugače povedo kot pa potem zaslišani na sodišču potrdijo. V vsaki pravdi ima vsaka stranka pravico, da predlaga svojega izvedenca. Izvedenec ima pred sodiščem govoriti po svoji vesti in se kaznuje, če bi podal lažno izvedeniško mnenje, brez ozira, če je zaprisežen ali ne. Ker se nam zdi to neverjetno, da sodnik sam kaj takega ne bi opazil, vam svetujemo, da bodite previdni, predno vložite ovadbo, da Vas izvedenci ne bodo tožili radi klevete.

Prodana, a ne plačana parcela. C. V. L. — Prodali ste travnik in se dogovorili, da mora kupec izplačati kupnino tekom dveh mesecev ter se bo tedaj prodani travnik prepiral na kupca. Po preteku dveh mesecev

pa kupec ni mogel plačati kupnine. Podaljšali ste rok še za en mesec, pa tudi sedaj še ne more izplačati. Medtem je kupec na travniku izkopal temelje in si tudi postavil majhno hišico. Vprašate, kakšno odškodnino imate zahtevati za pokvarjeni travnik. — Travnik je še vedno Vaša last, ker ni kupec izpolnil pogodbe in vsled tega ni nanj prepisan. Vi lahko kupca tožite na izpolnitev pogodbe. Če ste Vi videli, da je kupec začel zidati na kupljenem a ne plačanem travniku, pa mu tega niste prepovedali, potem imate pravico zahtevati le občno vrednost za svet. Svetujemo Vam, da pač še malo potrpite, da spravi kupec denar skupaj in da plača, prihranite si s tem neprijetno tožbo.

Najdena ura. M. V. L. — Našli ste srebrno uro. Vprašate, kako imate postopati, da bo prav? — Če si brez nadaljnega pridržite kakšno stvar, ki ste jo našli, potem s tem zagrežite prestopke utaje in ste lahko kaznovani z zaporom do enega leta, če je vrednost najdenega predmeta izpod 1000 dinarjev, ali pa z zaporom do 5 let, če je vrednost iznad 1000 Din. — Najdeni predmet je treba vrniti prejšnjemu posestniku. Če ta ni znan, je treba najdeno stvar prijaviti oblastvu (občini, žandarmeriji, policiji). Oblastvo je dolžno, da na primeren način razglasi najdeno stvar. Ako se prejšnji imetnik javi v teku enega leta od časa razglasitve in izkaže svojo pravico, potem se mu stvar izroči. Dolžan pa je najditelju plačati 10% občne vrednosti kot najdnino. Če se tekom enega leta nihče ne javi, dobi najditelj pravico stvar rabiti. Po treh letih zadobi najditelj lastninsko pravico. — Po teh navodilih se torej ravnejte!

Vloge v poštni hranilnici pred prevratom. A. B. S. — Če ste prijavili svoječasno svojo vlogo v bivši avstrijski poštni hranilnici, potem le mirno čakajte na konečno likvidacijo teh vlog. Ta likvidacija je bila pred par leti obljubljena, vendar še do danes ni izvršena. Saj je potrpljenje božja mast ki se dandanes zelo preizkuša...

Drage srečke. P. O. P. — Proti tvrdki Zumbulović v Belgradu ej bilo uvedeno kazensko postopanje. S kakšnim uspehom nam ni znano. Tudi nam ni znano, če ta tvrdka po konkurzu pod drugim imenom trguje. Svetujemo Vam, da poizveste (morda po kaki informacijski pisarni) za sedanje premoženjske razmere lastnika tvrdke. Če kaj ima, ga lahko z uspehom tožite ali na izročitev plačanih srečk oziroma na povračilo plačane kupnine.

Oglasi pod šifro. G. I. V. M. — Na inštrat pod šifro v nekem časopisu ste poslali svojo ponudbo, na katero niste prejeli nobenega odgovora. Vprašate, če je uprava lista dolžna povedati Vam naslov šifre. — Če kdo inserira pod kakšno šifro, pač želi, da ostane njegovo ime širšemu krogu nepoznano in bo javil svoje ime le onemu ponudni-

ku, ki se bo njemu zdel najbolj primeren za njegove namene. Uprava lista tedaj ne sme brez tehtnega razloga vsakemu ponudniku povedati naslov onega, ki oglašča pod »šifro«.

Izterjanje prevžitka. G. T. T. — Pred 4 leti ste izročili svoje posestvo hčeri in zetu in ste si poleg prevžitka v naravi izgovorili 30.000 Din v gotovini, plačljivo v 10 letnih obrokih po 3000 Din. Prvi obrok Vam je zet izplačal. Nadaljnjih obrokov pa noče izplačevati in se izgovarja na splošno krizo. Vprašate, kako priti do denarja in če ste upravičeni vzeti del gozda nazaj. — Izročilne pogodbe ne morete enostransko spremeniti. Pravico imate, da prevzemnika tožite na izplačilo že zapadlih obrokov. Le sporazumno lahko izročilno pogodbo spremenite tako, da Vam prevzemnika vrnete del gozda, Vi se pa odrečete nadaljnjemu plačevanju izgovorjene gotovine. Če sta prevzemnika preudarna, se bosta mirnim potom z Vami pobotala, ker bi stroški take pravde šli samo v breme prevzemnikov.

Oprostitev vojaške službe. S. S. C. Potrjeni ste bili za skrajšan rok. Vprašate, če imate pravico do oprostitve, ker imate staro mater, 15 let staro sestro in dva brata, stara manj ko 10 let. Davka plačujete 145 Din. — Ne bo mogoča oprostitev, ker plačujete na leto več kot 120 Din neposrednega davka. V ostalem pa bi imeli pogoje za hranitelja v smislu zakona o ustroju vojske.

Kazenska obsodba. F. G. L. — Pri okrajnem sodišču ste bili obsojeni radi žaljenja časti. Na sodnikovo vprašanje ste izjavili, da s sodbo niste zadovoljni in vložite priziv. Nato ste po odvetniku napravili pismen priziv, a okrožno sodišče je ta priziv odbilo zato, ker niste sami po razglašeni sodbi izjavili, zakaj da vlagate priziv. Vprašate, če je to pravilno. — Res je to. Če se hoče kdo na zapisnik pritožiti zoper sodbo, mora točno povedati, ali vlaga priziv zato, ker ni kriv, ali zato, ker je kazen previsoka, ali zato, ker je preveč odškodnine prisojene, ali zato, ker se je prekršil zakon. Če tega niste takoj točno navedli, prizivno sodišče ni moglo vzeti v poštev po advokatu napravljeno obrazložitev priziva, ampak je moralo priziv samo vsled formalno nepravilne prijave zavrniti.

Podpora. Š. F. Mož je pri vojakih. Doma je pustil ženo z dvema otrokoma, ki so brez vseh sredstev. Kam bi se obrnili za kakšno podporo. — Za podporo naj se obrnejo na domovno občino.

Zavarovanje dolga. A. K. Nekemu posestniku ste posodili večjo vsoto denarja. Obresti Vam ne plačuje, tirjati pa ga ne marate. Vprašate, kako bi se zavarovali, da ne bi vse propadlo. — Terjatve obresti zastarajo v treh letih. Zato ni pametno, da molčite, ako se dolžnik ne zmeni. Zavarujete se lahko z vknjižbo na dolžnikovo posestvo. Vknjižiti se boste pa mogli ali na podlagi

izjave, ki Vam jo izda dolžnik, ali pa na podlagi sodbe, ki jo bo izdalo sodišče, če boste dolžnika tožili.

Skrajšani rok. S. J. Z. Najstarejši brat je služil polni rok, drugi je bil nesposoben tretji je tudi odslužil polni rok, četrti je bil zopet potrjen za polni rok. Ali bi mogel četrti dobiti skrajšan rok? — Ne, ker nista pred njim dva brata po vrsti odslužila polnega roka. Pač pa bo peti služil skrajšan rok.

Škoda po lisici. P. J. Lisica Vam je pobrala kokoši in vprašate, če lahko terjate odškodnino od zakupnika, ki se je zavezal v lovsko zakupni pogodbi, da bo škodo, povzročeno po lovu in divjačini, povrnil. — Lisica ne spada med zaščiteni divjačino; zato bo težko iztirjati odškodnino od zakupnika, razen, če se je resnično zavezal poravnati škodo, storjeno tudi po nezaščiteni divjačini, česar pa ne verjamemo.

Njiva brez mejnikov. S. F. S. S. Sosedom imate skupaj njive na ravnini. Pred 10 leti je bila meja v ledini pol metra široka. Takrat se je priženil k sosedu zet, ki je preoral ledino. Sedaj ste dobili mero iz občinske mape in ste po tej ugotovili, da je Vaša njiva za en meter preozka, sosedova pa širša. Vprašate, kako naj postopate, da pridete do prave meje in mejnikov? — Če sporazumno s sosedom-mejašem ne morete postaviti mejnikov, potem se lahko oba dogovorita, da naj mejo določi zemljemerec po mapi. Če pa sosed ne bi pristal na tak dogovor, Vam ne preostane drugega, kot da stavite pri sodišču predlog na obnavljanje meje. Sodišče bo na licu mesta določilo mejo po zaslišanju prič in sicer po »adnem mirnem uživanju. Cenejše bo za oba mejaša, če sama po sedanjem uživanju postavita mejnike.

Dediščina po sestri. S. S. P. Poročena sestra, brez otrok, je imela lastno posestvo. Z možem je imela narejeno »pismo«. Sestra je umrla brez oporoke. Po njeni smrti ste še skozi dve leti delali na posestvu pokojne sestre pri njenem možu, ki Vas je sedaj brez plačila odslovil. Vprašate, če imate dedno pravico po sestri, oziroma pravico do plačila mežde za delo. — Ker nam niste sporočili vsebine »pisma«, ki sta ga imela pokojna sestra in njen mož, Vam svetujemo, da na uradni dan vprašate na sodišču, kdo je nasledoval po pokojni sestri. Iz spisa o zapuščinski razpravi bo razvidno, če ni pokojna sestra imela z možem dedno pogodbo in je na temelju te pogodbe mož vse premoženje sestre podedoval. Kot sestra nimate po umrli sestri pravice do dolžnega deleža. — Za svoje delo, v kolikor izrečno ni bila dogovorjena brezplačnost — imate pravico v teku treh let zahtevati krajevnim razmeram primerno plačilo. V to plačilo se všteje vse, kar ste od svaka bodisi v naravi ali v denarju v tem času prejeli (hrano, obleko, stanovanje),